

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 17.2.2005
KOM(2005) 50 v konečném znění

**ZPRÁVA KOMISE
EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ**

o fungování společné organizace trhu s banány

OBSAH

Úvod	3
1. Struktura a provádění společné organizace trhu s banány	3
1.1. Organizace producentů.....	3
1.2. Vyrovnávací podpora	4
1.3. Strukturální opatření.....	5
1.4. Obchod se třetími státy.....	5
1.4.1. Dovožní režim (EU 15).....	5
1.4.2. Využívání licencí a hospodářské subjekty v (EU 15)	6
1.4.3. Přejícná opatření z důvodu rozšíření (EU 10).....	7
1.4.4. Jednání podle čl. XXIV odst. 6 a článku XXVIII GATT	7
2. Zvláštní rámec pomoci pro tradiční dodavatele banánů ze zemí AKT	7
3. Vývoj trhu	8
3.1. Dodávky na trh Společenství	8
3.1.1. Produkce EU	8
3.1.2. Dovozy do EU.....	8
3.1.3. Ceny	8

Úvod

Článek 32 nařízení Rady (EHS) č. 404/93 o společné organizaci trhu s banány¹ stanoví, že Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě nejpozději do 31. prosince 2004 zprávu o fungování společné organizace trhu (SOT) s banány. V této věcné zprávě je uveden přehled informací o fungování společné organizace trhu s banány od roku 1999.

Podrobné hodnocení týkající se provádění SOT od roku 1993 se v současnosti zpracovává a mělo by být dokončeno ve druhém čtvrtletí roku 2005. Zároveň vede Komise jednání podle článku XXVIII Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) s cílem zavést pro dovoz banánů nejpozději ke dni 1. ledna 2006 režim „pouze clo“.

Na základě výsledků uvedeného hodnocení prohloubí Komise diskusi s institucionálními, ekonomickými a sociálními partnery o možném zlepšení SOT. Po jejím skončení by mohly být Evropskému parlamentu a Radě předloženy příslušné návrhy.

1. STRUKTURA A PROVÁDĚNÍ SPOLEČNÉ ORGANIZACE TRHU S BANÁNY

Společná organizace trhu s banány byla zřízena na základě nařízení Rady (EHS) č. 404/93² přijatého dne 13. února 1993 v rámci tvorby společného trhu. Toto nařízení se vztahuje na společné jakostní a tržní normy, organizace producentů, pomoc poskytovanou producentům ve Společenství a na obchod se třetími zeměmi. Společná organizace trhu s banány prošla během několika let řadou změn, zejména v letech 1998 a 2001, především ve vztahu k dovoznímu režimu.

1.1. Organizace producentů

Stávajících 21 organizací producentů sdružuje veškeré producenty banánů ve Společenství a je rozmístěno takto:

Kanárské ostrovy	5
Guadeloupe	2
Martinik	4
Madeira	2
Azory	5
Algarve	1
Kréta	1
Lakonie	1
[Kypr	1 bude vytvořena].

Minimální velikost organizace, pokud jde o počet producentů a objem banánů uváděných na trh, se liší podle struktury produkce banánů v daném regionu.

¹ Úř. věst. L 47, 25.2.1993, s. 1. Článek ve znění nařízení Komise (ES) č. 1637/98 (Úř. věst. L 120, 28.7.1998, s. 28).

² Úř. věst. L 47, 25.2.1993, s. 1. Nařízení naposledy pozměněné aktem o přistoupení z roku 2003.

1.2. Vyrovnávací podpora

Vyrovnávací podpora se vypočte na základě rozdílu mezi:

- „paušálním referenčním příjmem“ za banány produkované a uváděné na trh v rámci Společenství a
- „průměrným produkčním příjmem“ dosaženým na trhu Společenství v každém roce za banány produkované a uváděné v rámci Společenství.

Původní paušální referenční příjem byl stanoven pro etapu po opuštění balírny na základě údajů o průměrných cenách zaznamenaných z roku 1991. Následně byl v roce 1998 zvýšen o 5 % a od roku 1999 na základě rozhodnutí Rady ve složení pro zemědělství z června 1998 až o 8 %. V současnosti činí 64,03 EUR na 100 kilogramů.

Maximální množství banánů, na něž lze uplatnit režim vyrovnávací podpory, je stanoveno na 867 500 tun. Toto maximální množství se rozděluje mezi jednotlivé producentké regiony takto:

Kanárské ostrovy	420 000 t
Guadeloupe	150 000 t
Martinik	219 000 t
Madeira, Azory a Algarve	50 000 t
Kréta a Lakonie	15 000 t
Kypr	13 500 t.

V roce 2001 zavedla Rada ustanovení³, které členským státům povoluje neposkytovat vyrovnávací podporu na produkci banánů z nových plantáží. Toto ustanovení lze použít, jestliže je podle názoru členského státu ohrožen dlouhodobě udržitelný rozvoj produkčních oblastí, zejména vzhledem k zachování životního prostředí, ochraně půdy a charakteristickému rázu krajiny. Rozhodnutím Komise ze dne 31. května 2002⁴ bylo Španělsku umožněno zavést dočasné opatření, kterým se produkty uváděné na trh, jež pocházejí z nových banánových plantáží vysazených k 1. červnu 2002 nebo později, vyjímají z vyrovnávací podpory.

Výdaje z rozpočtu EU na vyrovnávací podporu se liší v závislosti na vývoji tržních cen získávaných producenty ze Společenství a na množství banánů uváděných v daném roce na trh. Průměrná výše výdajů v období let 1999–2003 činila 249 milionů EUR.

Dodatečná podpora byla poskytnuta producentským regionům v případě, že jejich příjmy byly alespoň o 10 % nižší než průměrný příjem v rámci Společenství. S cílem podpořit tržně orientovaný přístup producentů ze Společenství je výše poskytované dodatečné podpory obecně nepřímo úměrná rozdílu mezi regionálními cenami a cenami ve Společenství.

Podrobné hodnocení fungování a hospodárnosti vnitřního režimu včetně možných nedostatků při jeho uplatňování bude provedeno v rámci zpracovávaného hodnocení SOT.

Podrobné údaje o výši „základní“ vyrovnávací podpory, dodatečné podpory a rozpočtových výdajích v letech 1999–2003 jsou uvedeny v příloze 1.

³ Nařízení Rady (ES) č. 2587/2001 (Úř. věst. L 345, 19.12.2001, s. 13).

⁴ Rozhodnutí Komise K(2002) 2029 (Úř. věst. L 148, 6.6.2002, s. 28).

1.3. Strukturální opatření

Producenti banánů mají též nárok na strukturální podporu v rámci opatření pro rozvoj venkova, obecně použitelnou na různé produkty a financovanou prostřednictvím EZOF). Právním základem této podpory je nařízení Rady (ES) č. 1257/1999⁵.

Na produkci banánů se vztahují tři druhy opatření pro rozvoj venkova: investice do zemědělských podniků, zlepšení zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh a agro-environmentální opatření. Tato opatření byla začleněna do operačních programů producentů regionů. Synergie jednotlivých nástrojů podpory Společenství v odvětví banánů bude zvlášť analyzována v rámci hodnocení.

1.4. Obchod se třetími státy

1.4.1. Dovozní režim (EU 15)

Dovozní režim byl dvakrát významně změněn, a to v letech 1998 a 2001.

Reforma z roku 1998 byla stanovena v nařízení Rady (ES) č. 1637/98 ze dne 28. července 1998⁶ a provedena nařízením Rady (ES) č. 2362/98 ze dne 28. října 1998⁷. Změněný režim vstoupil v platnost dnem 1. ledna 1999. Bylo zrušeno rozdělení hospodářských subjektů podle kategorií a funkcí a nahrazeno jednotným rozdělením na „tradiční hospodářské subjekty“ a „nové hospodářské subjekty“. Novým hospodářským subjektům byl zpřístupněn větší podíl celních kvót – 8 % namísto původních 3,5 %. „Tradičním hospodářským subjektům“ byly přiděleny kvóty na základě posledních „skutečných dovozů“, tj. propuštění do volného oběhu a uhrazení dovozního cla. Příslušné licence byly použitelné pro dovoz banánů ze států Latinské Ameriky („dolarové banány“) a ze zemí AKT (zásada „jednotného přístupu“).

V lednu 2001 Rada rozhodla, že dovozní režim uplatňující pouze clo⁸ musí být zaveden nejpozději v lednu 2006. V souladu s porozuměními mezi EU a Spojenými státy a Ekvádorem v dubnu 2001 se v současnosti od 1. července 2001 prostřednictvím dovozních licencí uplatňuje prozatímní režim. Upuštění od závazků podle článků I a XIII GATT, získaná v listopadu 2001, umožnila vyhradit kvótu C (750 000 tun) pro státy AKT a uplatnit nulové clo na banány dovážené ze zemí AKT v rámci tří celních kvót A/B a C. Za tímto účelem byla na základě nařízení Rady č. 216/2001 ze dne 25. ledna 2001 a č. 2587/2001 ze dne 19. prosince 2001⁹ změněna společná organizace trhu. Prováděcí pravidla byla přijata nařízením Komise (ES) č. 896/2001 ze dne 7. května 2001¹⁰.

Platí tyto tři celní kvóty:

- Kvóta A: 2 200 000 tun s konsolidovanou celní sazbou ve výši 75 EUR/t (0 pro banány ze zemí AKT),

⁵ Úř. věst. L 160, 26.6.1999, s. 80. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 583/2004 (Úř. věst. L 91, 30.3.2004, s. 1).

⁶ Úř. věst. L 120, 28.7.1998, s. 28.

⁷ Úř. věst. L 293, 31.10.2004, s. 32. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 1632/2000 (Úř. věst. L 187, 26.7.2000, s. 27).

⁸ Nařízení (ES) č. 216/2001 (Úř. věst. L 31, 2.2.2001, s. 2).

⁹ Úř. věst. L 345, 29.12.2001, s. 13.

¹⁰ Úř. věst. L 126, 8.5.2001, s. 6. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 838/2004 (Úř. věst. L 127, 29.4.2004, s. 52).

- Kvóta B: (samostatná celní kvóta): 453 000 tun s celní sazbou 75 EUR/t (0 pro banány ze zemí AKT),
- Kvóta C: 750 000 tun s celní sazbou 0 EUR/t (vyhrazena pro banány ze zemí AKT).

Kvóty A a B jsou otevřeny pro banány jakéhokoli původu, kvóta C je vyhrazena pro banány ze zemí AKT. V případě dovozu banánů mimo stanovené kvóty se použije clo ve výši 680 EUR/t, pro banány ze zemí AKT je stanovena preferenční sazba ve výši 300 EUR/t.

83 % z množství dostupného v rámci kvóty A/B je přiděleno „tradičním hospodářským subjektům“ a 17 % „netradičním hospodářským subjektům“. V rámci kvóty C činí uvedené hodnoty 89 %, popř. 11 %.

Režim dovozních licencí pro tradiční hospodářské subjekty se řídí historickými referenčními údaji. Referenční množství se u každého tradičního hospodářského subjektu určuje na základě jeho průměrného primárního dovozu v letech 1994, 1995 a 1996, s ohledem na objem dovozu v roce 1998. S cílem aktualizovat tyto údaje se referenční množství u tradičních hospodářských subjektů pro roky 2004 a 2005 vypočte na základě využívání dovozních licencí v letech 2002, popř. 2003.

1.4.2. Využívání licencí a hospodářské subjekty v (EU 15)

Banány se do Společenství dovážejí na základě dovozních licencí, které vydávají členské státy na žádost registrovaných hospodářských subjektů. Licence jsou platné na celém území Společenství.

V období od ledna 1999 do června 2001 byly licence na dovoz banánů z Latinské Ameriky využity prakticky v plné výši. Licence na dovoz banánů pocházejících od tradičních hospodářských subjektů ze zemí AKT¹¹ však zcela využity nebyly. V roce 1999 využili tradiční hospodářské subjekty 88 % a nové hospodářské subjekty pouze 36 % dostupných licencí. V roce 2000 činily tyto údaje 84 %, popř. 46 %. V tomtéž období bylo registrováno 625 tradičních hospodářských subjektů, zatímco počet nových hospodářských subjektů se postupně zvyšoval až na 1 383 ve druhé polovině roku 2001.

V roce 2001, který byl rokem přechodným, byly plně využity licence v případě kvóty A/B. V případě kvóty C bylo využito 86,6 % licencí. V následujících letech se objem dovozu zvýšil. V roce 2002 byly licence v případě kvóty A/B využity v plné výši a v případě kvóty C z 95 %. V roce 2003 byly veškeré kvóty využity ze 100 %.

V období od července 2001 do roku 2003 zůstával počet tradičních hospodářských subjektů v zásadě stejný, v roce 2003 jich působilo celkem 174 (147 využívajících kvótu A/B a 26 využívajících kvótu C).

Ve stejném období se počet nových hospodářských subjektů neustále zvyšoval, zejména v rámci kvóty C. Počet nových hospodářských subjektů využívajících kvótu A/B vzrostl ze 188 ve druhé polovině roku 2001 na 220 v roce 2003. V případě kvóty C se tento počet zvýšil z 37 na 79.

¹¹ 12 států AKP: Belize, Kamerun, Kapverdy, Pobřeží slonoviny, Dominikánská republika, Grenada, Jamajka, Madagaskar, Somálsko, Svatá Lucie, Svatý Vincent, Surinam.

1.4.3. Přechodná opatření z důvodu rozšíření (EU 10)

Na období od 1. května do 31. prosince 2004 bylo stanoveno dodatečné množství ve výši 300 000 tun pro dovoz banánů do nových členských států¹². Pro rok 2005 bylo stanoveno dodatečné množství ve výši 460 000 tun¹³.

Toto dodatečné množství bylo stanoveno na přechodnou dobu. Je řízeno samostatně, avšak prostřednictvím stejných mechanismů a nástrojů jako v případě celních kvót A/B a C. V žádném případě nesmí ovlivnit výsledek jednání WTO a může být zvýšeno, odůvodňuje-li to poptávka.

1.4.4. Jednání podle čl. XXIV odst. 6 a článku XXVIII GATT

Dne 19. ledna 2004 oznámilo ES Světové obchodní organizaci (WTO), že stahuje rozvrh ES a rozvrhy pro deset nových členských států a bude dočasně uplatňovat rozvrh pro ES-25, dokud nebudou dokončena jednání o vyrovnávací úpravě a dokud nebude ES připraveno zahájit jednání o vyrovnávací úpravě podle čl. XXIV odst. 6 GATT. Dne 22. března 2004 Rada zmocnila Komisi, aby vedla jednání s obchodními partnery Společenství podle čl. XXIV odst. 6.

Dne 4. června 2004 Rada zmocnila Komisi, aby vedla jednání podle článku XXVIII. Dne 15. července 2004 uvědomila Komise WTO o úmyslu změnit závazné sazby pro dovoz banánů stanovené pro Společenství ve společném celním sazebníku GATT. Jednání byla zahájena v listopadu.

2. ZVLÁŠTNÍ RÁMEC POMOCI PRO TRADIČNÍ DODAVATELE BANÁNŮ ZE ZEMÍ AKT

S cílem vyřešit problémy konkurenceschopnosti zavedlo ES zvláštní rámec pomoci pro tradiční dodavatele banánů ze zemí AKT. Cílem tohoto rámce, vytvořeného v roce 1999 na základě nařízení Rady (ES) č. 856/1999¹⁴ ze dne 22. dubna 1999, je pomoci tradičním dodavatelům banánů ze zemí AKT přizpůsobit se měnící se situaci na trhu. Finanční prostředky dostupné v rámci tohoto režimu pomáhají přijímajícím zemím zvyšovat konkurenceschopnost odvětví banánů a podporovat diverzifikaci v případech, kdy zvyšování konkurenceschopnosti tohoto odvětví není udržitelné.

V období 1999–2003 bylo přijímajícím státům přiděleno celkem 216,18 milionů EUR. Největšími příjemci finanční pomoci jsou Návětrné ostrovy¹⁵, jimž bylo v uvedeném období přiděleno 51 % prostředků.

Komise pravidelně předkládá Evropskému parlamentu a Radě zprávy o uplatňování zvláštního rámce pomoci.

¹² Nařízení Komise (ES) č. 838/2004 (Úř. věst. L 127, 29.4.2004, s. 52).

¹³ Nařízení Komise (ES) č. 1892/2004 (Úř. věst. L 328, 30.10.2004, s. 50).

¹⁴ Úř. věst. L 108, 27.4.1999, s. 2.

¹⁵ Dominikánská republika, Grenada, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny.

3. VÝVOJ TRHU

3.1. Dodávky na trh Společenství

Příslušné grafy jsou uvedeny v příloze 2.

3.1.1. *Produkce EU*

V roce 2003 představovala produkce **EU 15** ve výši 754 000 tun přibližně 1 % z celosvětové produkce v daném roce (obrázek 2, příloha 2).

V letech 1999–2003 se produkce EU 15 pohybovala okolo 750 000 tun a celkově se zvýšila o 3,5 %. Produkce v jednotlivých členských státech se v uvedeném období vyvíjela nerovnoměrně (obrázek 3, příloha 2).

3.1.2. *Dovozy do EU*

Trh **EU 15** přijme ročně 4 miliony tun banánů, přičemž tento údaj se průběžně mění a celkově se v období 1999–2003 zvýšil o 5 %. Státy EU 15 dovážejí přibližně 82 % banánů, jež se na jejich trhu spotřebují, tj. 3,4 tuny (2003). Z toho 63 % banánů pochází z Latinské Ameriky a 19 % ze zemí AKT. Zbývajících 18 % podíl na trhu připadá na banány pocházející ze Společenství (obrázek 1, příloha 2).

Podíl banánů pocházejících ze tří různých zdrojů zůstává v podstatě stabilní, avšak přestože se souhrnná čísla výrazně nezměnila, mění se struktura dovozů u jednotlivých dodavatelů banánů z Latinské Ameriky a zejména ze zemí AKT (obrázek 6, příloha 2).

Mezi dodavateli banánů z Latinské Ameriky byla vždy zřejmá převaha čtyř největších vývozců: Ekvádoru, Kostariky, Kolumbie a Panamy (97 % z celkového objemu dovozů banánů z Latinské Ameriky), přičemž ostatní dodavatelé se na trhu podíleli výrazně méně (obrázek 4 a 7, příloha 2).

Dodávka banánů do EU se u jednotlivých dodavatelů ze zemí AKT vyvíjela výrazně odlišně. Dodávky banánů z karibské oblasti se během let 1999–2003 snížily o 9,6 % a představují v současnosti 36,8 % z celkového objemu dovozů ze zemí AKT. Pokles byl zaznamenán zejména v případě Návětrných ostrovů, jejichž vývoz do EU se snížil o 51,1 %. Naopak Dominikánská republika zvýšila své vývozy do EU ve stejném období o 159 % a v současnosti se na celkovém dovozu banánů ze zemí AKT podílí 14 % (6 % v roce 1999). Podíl afrických zemí AKT, zejména Kamerunu, vzrostl mezi lety 1999 a 2003 o 83 % a představuje nyní 37 % z celkového dovozu ze zemí AKT (obrázky 5 a 8, příloha 2).

Mezi **10 novými členskými státy**, které k EU přistoupily v květnu 2004, je největším dovozním trhem Polsko. V roce 2003 dovážely nové členské státy 98 % banánů ze států Latinské Ameriky. Největší podíl na trhu přísluší Ekvádoru (49 %), následuje Kolumbie (21 %), Panama (13 %) a Kostarika (12 %). Banány karibského původu se na tomto trhu prakticky nevyskytují. Podíl banánů z afrických zemí AKT činí 2 % (obrázek 9, příloha 2).

3.1.3. *Ceny*

3.1.3.1. Ceny zelených banánů

V období 1999–2003 se dovozní ceny CIF banánů zvýšily o 8 % a v roce 2003 činily v průměru (banány ze zemí AKT a z Latinské Ameriky) 598 EUR za tunu (obrázky 10, 11, 12 a 13, příloha 2).

3.1.3.2. Ceny žlutých banánů

Velkoobchodní ceny žlutých banánů na trhu EU během let kolísaly. V období 1999–2003 činily v průměru 808 EUR za tunu (obrázky 14 a 15, příloha 2).

Cenový rozdíl mezi hodnotou CIF a velkoobchodní hodnotou banánů činil v letech 1999–2003 průměrně 28 % v případě banánů ze států AKT a 55 % v případě banánů pocházejících z Latinské Ameriky.

ANNEX I

Evolution of compensatory aid

(Quantities expressed in tonnes; value in EUR/t)

	PORTUGAL	FRANCE		SPAIN	GREECE	EU AVERAGE	Evolution
		MARTINIQUE	GUADELOUPE			WEIGHTED	in relation to previous year
1999	<i>Quantity</i>	21.770	258.501	83.508	362.188	3.336	729.304
Price at ex-packing shed stage (1)	277	284	231	415	516	343	
Aid	297	297	297	297	297	297	
Supplementary aid	49,9	29,9	84,5	-	-	22	
Total aid (2)	347	327	381	297	297	319	
Total (1) + (2)	624	610	612	712	813	662	
2000	<i>Quantity</i>	22.461	271.269	87.592	397.578	3.275	782.175
Price at ex-packing shed stage (1)	213	234	215	283	473	257	+7,2%
Aid	383	383	383	383	383	383	+29,0%
Supplementary aid	33,2	-	19,1	-	-	3	
Total aid (2)	416	383	402	383	383	386	
Total (1) + (2)	629	617	617	666	856	643	
2001	<i>Quantity</i>	20.682	233.716	89.042	420.919	2.909	767.268
Price at ex-packing shed stage (1)	250	358	364	359	487	357	+38,6%
Aid	284	284	284	284	284	284	-25,9%
Supplementary aid	80	-	-	-	-	2	
Total aid (2)	364	284	284	284	284	286	
Total (1) + (2)	614	642	648	642	770	642	
2002	<i>Quantity</i>	21.903	263.880	95.063	407.343	2.433	790.622
Price at ex-packing shed stage (1)	315	253	227	417	458	337	+3,0%
Aid	303	303	303	303	303	303	-5,5%
Supplementary aid	-	33	46	-	-	17	+6,9%
Total aid (2)	303	337	349	303	303	320	
Total (1) + (2)	618	590	576	720	761	657	
2003	<i>Quantity</i>	21.382	243.706	85.517	400.941	2.670	754.216
Price at ex-packing shed stage (1)	321	207	209	460	447	346	-4,6%
Aid	295	295	295	295	295	295	+2,6%
Supplementary aid	-	52	52	-	-	23	-2,9%
Total aid (2)	295	347	346	295	295	317	
Total (1) + (2)	615	554	555	754	742	663	

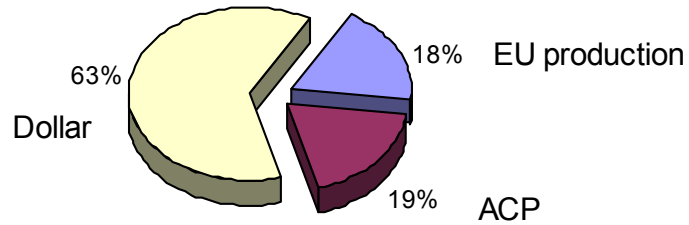
Budgetary cost of compensatory aid per commercial year

1999	232	Mio EUR
2000	302	Mio EUR
2001	219	Mio EUR
2002	253	Mio EUR
2003	239	Mio EUR

Source: Member state communications

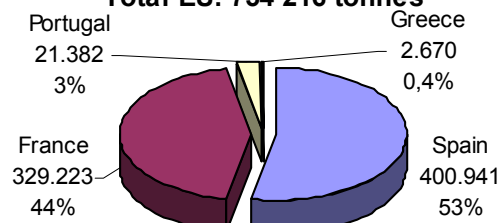
ANNEX 2

Figure 1. EU15 Banana Supply in 2003.

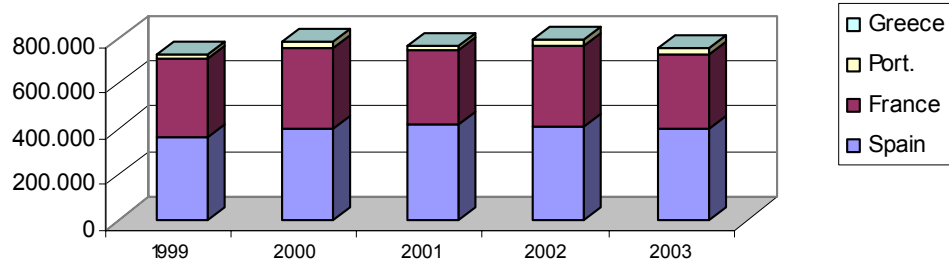
Source: Eurostat (NC code 08030019)

Figure 2. EU Banana Production in 2003 (tonnes)
Total EU: 754 216 tonnes

Source: Member States communications

Figure 3. EU banana production (tonnes).

Source: Member States communications

